

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέα Διεθνής Εκδοτική Σειρά

- Comparative Constitutional Change

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού
καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “ON-THE-MOVE - “The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis”

Εκδηλώσεις

- Βραβείο «Δημήτρης Τσάτσος», 20/10/2015 και ώρα 14:00, Hagen-Γερμανία
- «Είναι ορθές οι πρόσφατες αποφάσεις του ΣΤΕ (2287-90/2015) που έκριναν αντισυνταγματικές τις μειώσεις των συντάξεων από το 2^ο Μνημόνιο;», 19/10/2015, ώρα 18:00, ΕΣΗΕΑ
- «Η κρίση, η πολιτική και το Σύνταγμα», 21/10/2015, ώρα 19:00, Free Thinking Zone

Νέα Διεθνής Εκδοτική Σειρά

Comparative Constitutional Change

Introducing the new book-series “Comparative Constitutional Change” (Ashgate Publishing)

As part of the research activities of the Constitution-Making and Constitutional Change Research Group of the International Association of Constitutional Law, we are launching the new Comparative Constitutional Change book series.

Please feel free to circulate the news to scholars who might be interested in submitting a book proposal.

Series editors: Professor Xenophon Contiades, Centre for European Constitutional Law (CECL), Greece, Professor Thomas Fleiner, University of Freiburg, Switzerland and Dr Alkmene Fotiadou, Centre for European Constitutional Law (CECL), Greece

Comparative Constitutional Change has developed into a distinct field of constitutional law that encompasses the study of constitutions through the way they change and covers a wide scope of topics and methodologies. Books in this series include work on constitutional development in the functions of the constitution, the organization of powers and the protection of rights, but also work that focuses on formal amendment rules and the relation between constituent and constituted power. The series includes comparative approaches as well as books that focus on single jurisdictions, and collects research monographs and edited collections allowing different schools of thought to be expressed. Although this is a constitutional law series, where relevant it may include political science, historical, philosophical and empirical approaches that explore

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέα Διεθνής Εκδοτική Σειρά

- Comparative Constitutional Change

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού
καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

constitutional change.

About the series editors:

Xenophon Contiades is Professor of Public Law, School of Social and Political Sciences, University of Peloponnese and Director of the Centre for European Constitutional Law-Themistocles and Dimitris Tsatsos Foundation, Athens, Greece.

Thomas Fleiner is Emeritus Professor of Law at the University of Fribourg, Switzerland. He teaches and researches in the areas of Federalism, Rule of Law, Multicultural State; Comparative Administrative and Constitutional Law; Political Theory and Philosophy; Swiss Constitutional and Administrative Law; and Legislative Drafting. He has published widely in these and related areas.

Alkmene Fotiadou is Research Associate at the Centre for European Constitutional Law, Athens and Visiting Lecturer at the Hellenic Open University, Greece.

http://www.ashgate.com/default.aspx?page=5097&series_id=1218862623&calcTitle=1

Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Υπάρχουν τρία πεδία μεταρρυθμίσεων στα οποία πρέπει να δοθεί προτεραιότητα ανεξάρτητα από το ποιος θα είναι ο νικητής της 20ης Σεπτεμβρίου.

1. Συνταγματική αναθεώρηση

Στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, ένας από τους μύθους που αβασάνιστα αποδέχθηκαν ακόμη και γνήσιοι σκεπτικιστές ήταν αυτός του «καλού Συντάγματος», στο οποίο υποτίθεται ότι θεμελιώθηκε η πιο μακρόβια και ανέφελη περίοδος εύρυθμης λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών στη σύγχρονη ιστορία. Ενός Συντάγματος που, παρά τους κλυδωνισμούς που προκάλεσε στην εγγυητική και τη συμβολική του λειτουργία η «αναγκαστική» νομοθεσία και νομολογία της οικονομικής κρίσης μετά το 2010, δεν αμφισβητήθηκε ως προς την εσωτερική συνοχή και την ορθολογικότητά του.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Και όμως, το Σύνταγμά μας αποδεικνύεται σε αρκετές από τις σημαντικότερες ρυθμίσεις του ανορθολογικό. Στις δομικές αντινομίες και τις εσωτερικές αντιφάσεις οφείλονται ρήγματα στην ενότητα της συνταγματικής τάξης και δυσλειτουργίες των πολιτικών θεσμών, σε ένα πολιτικό περιβάλλον που ούτως ή άλλως δεν διακρίνεται για τον ορθολογισμό του (βλ. Ξ. Κοντιάδη, Το Ανορθολογικό μας Σύνταγμα. Γιατί απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;, εκδ. Παπαζήση 2015). Το Σύνταγμά μας χρήζει σήμερα αλλαγών. Σε μια χώρα όπου πλεονάζουν όσοι διεκδικούν την εκφορά συνταγματικού λόγου, οι αναθεωρητικές προτάσεις περισσεύουν.

Δεν υπάρχει άλλωστε τίποτα πιο εύκολο από την παράθεση αναθεωρητικών προτάσεων. Ωστόσο ίσως δεν υπάρχει και τίποτα δυσκολότερο από τον σχεδιασμό συνταγματικών διατάξεων με συνοχή και αποτελεσματικότητα. Το πολιτικό σύστημα πρέπει λοιπόν να απαλλαγεί από τις ανορθολογικές ρυθμίσεις, προστατεύοντας παράλληλα την ενότητα του συνταγματικού κειμένου και της ελληνικής συνταγματικής παράδοσης. Αυτή η επιδίωξη δεν μπορεί όμως να εδράζεται σε μια αυτοαναφορική συνταγματική μυθολογία, αλλά στην κριτική απομυθοποίηση των παραστάσεών μας για το Σύνταγμα.

Το γεγονός ότι η δημοκρατία και το κράτος δικαίου λειτούργησαν από το 1974 χωρίς τις μείζονες συνταγματικές κρίσεις του παρελθόντος δεν οφείλεται στην ποιότητα των συνταγματικών θεσμών, αλλά σε μια σειρά πολιτικών και οικονομικών παραμέτρων, καθώς και στη σοφία που επέδειξαν οι ερμηνευτές του. Αντίθετα, ορισμένες από τις εγγενείς αδυναμίες του ισχύοντος Συντάγματος κρίνονται (συν)υπεύθυνες για τη σημερινή κρίση του πολιτικού συστήματος και την οικονομική χρεοκοπία. Απαιτείται λοιπόν να ξεκινήσει μετά τις εκλογές η διαδικασία αναθεώρησης.

II. Εκλογικός νόμος

Το δεύτερο πεδίο μεταρρύθμισης αφορά το ισχύον εκλογικό σύστημα, που ανήκει σε μια άλλη εποχή της πολιτικής ιστορίας και χρήζει τροποποίησης. Το bonus 50 εδρών στο πρώτο κόμμα αποσκοπούσε στην αυτοδυναμία κομμάτων τα οποία είχαν συγκεντρώσει στις εκλογές ποσοστό που ανερχόταν κοντά στο 40%. Δεν είναι συνεπώς παράλογη η πρόβλεψη του bonus υπό συνθήκες πολωμένου δικομματισμού, όπως αυτές που επικράτησαν καθ' όλη σχεδόν την περίοδο της Μεταπολίτευσης, όταν η κυβερνησιμότητα της χώρας προϋπέθετε τη σχετικοποίηση της αναλογικότητας του συστήματος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Όμως το πολιτικό σκηνικό μεταβλήθηκε άρδην μετά την κρίση. Οι δίδυμες εκλογές του 2012 ανέδειξαν ένα κατακερματισμένο κομματικό τοπίο, με τα δύο πρώτα κόμματα να συγκεντρώνουν ποσοστά κάτω του 30%. Την εξέλιξη αυτή επιβεβαίωσαν τόσο οι ευρωεκλογές όσο και όλες οι δημοσκοπήσεις των τελευταίων τριών ετών. Έτσι το bonus των 50 εδρών στο πρώτο κόμμα όχι μόνο δεν οδηγεί σε αυτοδύναμη, μονοκομματική κυβέρνηση, αλλά ενδέχεται να δυσχεράνει την κυβερνησιμότητα της χώρας, μειώνοντας τις πιθανές κομματικές συμπράξεις για τον σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας.

Στην Ελλάδα το εκλογικό σύστημα αποτέλεσε εργαλείο της εκάστοτε πλειοψηφίας, που το προσαρμοζε κατά βούληση για να εξυπηρετήσει κομματικούς σχεδιασμούς. Αυτό αποκλείστηκε μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, αφού τροποποίηση του εκλογικού νόμου επιτρέπεται να ισχύσει από τις μεθεπόμενες εκλογές, εκτός εάν συγκεντρωθεί αυξημένη πλειοψηφία 200 βουλευτών, οπότε εφαρμόζεται από τις ερχόμενες.

Σφάλλουν όσοι υποστηρίζουν ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα είναι αντισυνταγματικό ενόψει της μεταβολής του κομματικού σκηνικού. Ό,τι κρίνεται πολιτικά ατελέσφορο δεν είναι κατ' ανάγκην αντισυνταγματικό. Όμως θα αποτελούσε πολιτικό και θεσμικό λάθος να μην προχωρήσει αμέσως μετά τις εκλογές η μεταρρύθμιση του εκλογικού συστήματος. Μακροπρόθεσμα η χώρα μόνο οφέλη μπορεί να αποκομίσει από ένα σύστημα που θα αποτυπώνει στο Κοινοβούλιο τη βούληση του εκλογικού σώματος με αναλογικό τρόπο.

III. Ποιότητα της νομοθεσίας

Πολυάριθμα είναι τα παραδείγματα κρατών που ύστερα από σοβαρές οικονομικές κρίσεις αντιλήφθηκαν τη σημασία της αναμόρφωσης του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τις κρατικές λειτουργίες, τις οικονομικές σχέσεις και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Στη χώρα μας έχουν επανειλημμένα επισημανθεί τα φαινόμενα πολυνομίας, κακονομίας και περιττών διοικητικών επιβαρύνσεων, που εμποδίζουν το επιχειρείν, ταλαιπωρούν τους πολίτες και καθιστούν τον διοικητικό μηχανισμό αναποτελεσματικό, πολυδάπανο και αδιαφανή.

Σήμερα, ακόμη και ο πιο έμπειρος νομικός της θεωρίας και της πράξης αδυνατεί έστω να εντοπίσει τι ισχύει μέσα στον δαιδαλώδη νομοθετικό λαβύρινθο, καταφεύγοντας σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, των οποίων ένα απλό λάθος συνεπάγεται την αδυναμία υλοποίησης βασικών διαδικασιών κάθε ευνομούμενης πολιτείας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Το εργαλείο που θεωρείται, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, ενδεδειγμένο σε χώρες με ογκώδες, περίπλοκο και χαμηλής ποιότητας ρυθμιστικό πλαίσιο έχει ονομαστεί στην επιστημονική βιβλιογραφία «ρυθμιστική γκιλοτίνα». Αποσκοπεί στην ταχεία, φθηνή και δραστική αποκάθαρση, απλούστευση και βελτίωση του κανονιστικού περιβάλλοντος, με κατάργηση άχρηστων, επικαλυπτόμενων ή αντιφατικών διατάξεων, κωδικοποίηση των υπόλοιπων ρυθμίσεων και εγκαθίδρυση ενός μόνιμου μηχανισμού αξιολόγησης της ποιότητας της νομοθεσίας.

Τα οφέλη της ρυθμιστικής γκιλοτίνας είναι τεράστια: μείωση της διαφθοράς και της γραφειοκρατίας, ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των επενδύσεων χάρη στην αναβάθμιση της κρατικής αξιοπιστίας, ταχύτερη απονομή δικαιοσύνης, καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, μείωση του κόστους συναλλαγής με το κράτος.

Εύλογα τίθεται το ερώτημα γιατί δεν προχώρησε στην Ελλάδα η εφαρμογή της γκιλοτίνας ή κάποιας παρεμφερούς μεθοδολογίας που έχουν εφαρμόσει δεκάδες χώρες, με πρωτοπόρους την Ολλανδία και τη Βρετανία. Μήπως είναι δύσκολο ή δαπανηρό; Μήπως στερείται η Ελλάδα την τεχνογνωσία; Τίποτα από όλα αυτά. Κάποια βήματα έγιναν πρόσφατα ως προς το άνοιγμα και τη λειτουργία επιχειρήσεων, αλλά αυτό αποτελεί σταγόνα στον ωκεανό. Η επόμενη κυβέρνηση, όποιο πολιτικό πρόσημο και αν έχει, οφείλει να προχωρήσει και να ολοκληρώσει το έργο αυτό.

πηγή: Greek Politics Journal, Σεπτέμβριος 2015

Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”

Πέτρος Ι. Παραράς, Επίτιμος Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου

Στις εκλογές της προσεχούς Κυριακής δεν φαίνεται να σχηματίζεται αυτοδυναμία ενός κόμματος, δηλαδή που να διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία των βουλευτικών εδρών (151). Υποχρεωτικώς, λοιπόν, θα ακολουθηθεί και πάλι, σύμφωνα με το άρθρο 37 Σ, η διαδικασία των διερευνητικών εντολών εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας (ΠτΔ).

Καταθέτω, εδώ, και τη δική μου άποψη ως προς τον “τύπο” που πρέπει να περιβληθεί κάθε διερευνητική εντολή. Ειδικότερα, στο άρθρο 35 Σ ορίζονται τα ακόλουθα: «1. Καμία πράξη του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν ισχύει ούτε εκτελείται χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου Υπουργού... 2. Κατ’ εξαίρεση δεν απαιτείται προσυπογραφή για τις ακόλουθες πράξεις: α)... β) την ανάθεση διερευνητικής εντολής σύμφωνα με το άρθρο 37

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

παράγραφοι 2, 3 και 4, γ)...». Είναι, λοιπόν, η διερευνητική εντολή, πράξη του ΠτΔ που δεν χρειάζεται προσυπογραφή. Άρα, ο τύπος της πράξης αυτής δεν μπορεί παρά να είναι έγγραφος, αφού, αυτονοήτως, μόνον αν υπάρχει γραπτό κείμενο νοείται και ενδεχόμενη, πλην της υπογραφής του εκδότη, προσυπογραφή από κάποιον άλλο που στην προκειμένη περίπτωση δεν απαιτείται. Το ότι όμως η πράξη αυτή δεν χρειάζεται προσυπογραφή, δεν σημαίνει ότι δεν χρήζει, κατά το Σύνταγμα, και υπογραφής, υποχρεωτικώς εν προκειμένω από το ΠτΔ. Προσυπογραφή χωρίς υπογραφή του όποιου γραπτού κειμένου δεν νοείται. Εντεύθεν, η διερευνητική εντολή είναι έγγραφο-επιστολή υπογεγραμμένο από τον ΠτΔ που επιδίδεται στον αρχηγό του κόμματος για να καταβληθεί προσπάθεια σχηματισμού Κυβέρνησης.

Συνεπώς, αποκρούεται ευχερώς η υποστηριχθείσα άποψη, παλαιότερα αλλά και πρόσφατα, ότι η προεδρική “εντολή” είναι μια άτυπη, προφορική πράξη που μπορεί να δοθεί ακόμα και τηλεφωνικώς! Τηλεφώνημα χωρίς προσυπογραφή θα εξέθετε ανεπανόρθωτα τον συντακτικό νομοθέτη. Ο ΠτΔ λοιπόν, υποχρεωτικώς παρεμβαλλόμενος στην διαδικασία ανάδειξης Κυβέρνησης που είναι η κορυφαία στιγμή του κοινοβουλευτισμού, μόνον εγγράφως μπορεί να συνδιαλέγεται με τους αρχηγούς των κομμάτων. Άρα, η κάθε διερευνητική εντολή παρέχεται με ειδική “επιστολή” προς αυτούς, η οποία υπογράφεται από τον ΠτΔ και αντίγραφο αυτής πρέπει να φυλάσσεται στα αρχεία της Προεδρίας.

Οι ασφυκτικές προθεσμίες (τριήμερα) που τάσσονται στο άρθρο 37 Σ αποκλείουν, κατά την έννοιά του, την εν προκειμένω έκδοση διατάγματος που πρέπει να δημοσιευτεί και στην Εφημ. της Κυβέρνησης.

Η συνέπεια του έγγραφου τύπου είναι ότι και οι αρχηγοί των κομμάτων οφείλουν γραπτώς και όχι προφορικώς να απαντήσουν στον ΠτΔ για το αποτέλεσμα της δοθείσης εντολής ή αν εξ αρχής την αρνούνται, αφού όμως τους κοινοποιηθεί προηγουμένως η σχετική προεδρική επιστολή. Αν οι διερευνητικές εντολές δεν τελεσφορήσουν, ο ΠτΔ, ενόψει των εκτεθέντων, οφείλει, πάλι με επιστολή, να συγκαλέσει τους αρχηγούς των κομμάτων για τις περαιτέρω ενέργειες που προβλέπονται στο άρθρο 37 παρ. 3 εδάφ. γ' Σ. Έτσι, ο έγγραφος τύπος εξασφαλίζει τον οφειλόμενο σεβασμό προς τον θεσμό του ΠτΔ, αλλά και την απόσταση που πρέπει να τηρείται μεταξύ αυτού και της όποιας κομματικής διαμάχης. Στον δημόσιο βίο δεν υπάρχουν *arcana imperii*.

πηγή: Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 18/9/2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Εκλογικές δημοσκοπήσεις

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Περιορισμοί στη δημοσιοποίηση εκλογικών δημοσκοπήσεων εξακολουθούν να ισχύουν σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες. Στην Ιταλία ισχύει δεκαπενθήμερη απαγόρευση πριν από τη διενέργεια των εκλογών, στην Ισπανία πενθήμερη, στη Γερμανία ισχύει στην πράξη, στο πλαίσιο της αυτορύθμισης των μέσων ενημέρωσης, δεκαπενθήμερη απαγόρευση κ.λπ. Απαγόρευση δημοσιοποίησης την τελευταία βδομάδα πριν από τις εκλογές υπήρχε και στη Γαλλία, η οποία όμως ήρθη μετά την απόφαση του Άρειου Πάγου της 4ης Σεπτεμβρίου 2001, η οποία έκρινε ότι η απαγόρευση αυτή είναι αντίθετη με το άρθρο 10 της ΕΣΔΑ που κατοχυρώνει την ελευθερία της έκφρασης.

Απ' όσο γνωρίζω όμως, δεν υπάρχει νομολογία του ΕΔΔΑ επί του θέματος αυτού, και είναι αμφίβολο αν το Δικαστήριο του Στρασβούργου θα υιοθετούσε αβασάνιστα την άποψη του γαλλικού Αρείου Πάγου, εν όψει ιδίως του άρθρου 3 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, που κατοχυρώνει το δικαίωμα για ελεύθερες εκλογές. Δεν υπήρχε λοιπόν υποχρέωση εκ του άρθρου 10 ΕΣΔΑ ούτε κάποια συνταγματική αναγκαιότητα που επέβαλε την κατάργηση της δεκαπενθήμερης απαγόρευσης που ίσχυε μέχρι το 2014 και στην Ελλάδα, και τη μετατροπή της σε διήμερη, την ημέρα των εκλογών και την προηγούμενη (βλ. ν. 4315/2014). Αντιθέτως, η απαγόρευση αυτή έβρισκε ισχυρό στήριγμα στο άρθρο 52 Συντ. που θεσπίζει θετική υποχρέωση του κράτους για τη διασφάλιση της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης. Το μεγάλο flip των δημοσκοπήσεων για τις εκλογές της 20ής Σεπτεμβρίου -αλλά το φαινόμενο δεν είναι μόνο ελληνικό- ανοίγει ξανά τη συζήτηση γύρω από το θέμα αυτό.

Το ζήτημα αν έφταιξαν οι δημοσκοπήσεις ή οι δημοσκόποι που έκαναν εσφαλμένες «σταθμίσεις» των δεδομένων, τα οποία ήταν σωστά αλλά ερμηνεύθηκαν λάθος, είναι προς διερεύνηση από τους ειδικούς επιστήμονες του κλάδου. Αξιοπρόσεκτη είναι η άποψη ότι η μέθοδος της στάθμισης είναι προβληματική αυτή καθ' εαυτήν (βλ. την ανάλυση της Public Issue, 25.9.2015).

Το συνταγματικό ζήτημα είναι όμως ανεξάρτητο από τα τεχνικά και μεθοδολογικά προβλήματα των δημοσκοπήσεων. Αυτό που προέχει είναι η προστασία της αυτόνομης διαμόρφωσης της επιλογής του εκλογέα, την οποία επηρεάζουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο οι εκλογικές δημοσκοπήσεις.

www.cecl.gr

Επικοινωνία: : centre@cecl.gr

πηγή: Εφημερίδα «Εθνος», 30/9/2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος

Γιώργος Σωτηρέλης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παναγιώτης Δημητρόπουλος, Δικηγόρος, ΔΜΣ Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μια από τις παράπλευρες θεσμικές απώλειες του πρόσφατου δημοψηφίσματος υπήρξε αναμφισβήτητα η αποκάλυψη των τεράστιων παθογενειών του ισχύοντος ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος, τόσο σε ό,τι αφορά τα ιδιωτικά ΜΜΕ, που επέδειξαν κραυγαλέα μεροληπτική στάση υπέρ του "ναι", όσο και σε ό,τι αφορά την νεοσυσταθείσα ΕΡΤ, η οποία κατά το κρίσιμο διάστημα θύμισε την αλήστου μνήμης ΥΕΝΕΔ ...

Με αυτά τα δεδομένα, αλλά και εν όψει νέας εκλογικής αναμέτρησης, η πρόσφατη πρωτοβουλία της κυβέρνησης για ρύθμιση της διαδικασίας αδειοδότησης των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών είναι κατ'αρχήν ευπρόσδεκτη, παρότι μονομερής και ελλιπής, καθώς δεν περιλαμβάνει ούτε την ρύθμιση των ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών (οι οποίοι, στο σύνολό τους, λειτουργούν παράνομα με μεταβατικές ρυθμίσεις που έχουν κριθεί αντισυνταγματικές από το Συμβούλιο της Επικρατείας...) αλλά ούτε και την πρόβλεψη ουσιαστικών θεσμικών εγγυήσεων για την απεμπλοκή της ΕΡΤ από τον ασφυκτικό κυβερνητικό έλεγχο.

Η ρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού τοπίου ήταν μια από τις εμβληματικές προεκλογικές εξαγγελίες του ΣΥΡΙΖΑ, καθώς τόσο ο πρωθυπουργός όσο και πολλά κορυφαία στελέχη του είχαν καταγγείλει επανειλημμένα και σε όλους τους τόνους τις πολιτικές του παρελθόντος, που επέτρεψαν τη διαιώνιση μιας άναρχης και αδιέξοδης κατάστασης στα ΜΜΕ.

Η κριτική αυτή είναι κατά βάσιν σωστή, καθώς το πολιτικό σύστημα ουδέποτε στο παρελθόν επεδίωξε έντιμα και αποφασιστικά να ρυθμίσει το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο. Αρκέσθηκε απλώς σε ανούσιες ρητορείες περί καταπολέμησης της διαπλοκής και σε λεονταρισμούς, που συνοδεύονταν από εν πολλοίς ανεφάρμοστες ρυθμίσεις και εν τέλει κατέληγαν σε μια ακόμη βαθύτερη εμπέδωση της πελατειακής λογικής και των αδιαφανών σχέσεων εξουσίας. Θυμίζουμε ότι οι προσπάθειες της «οικουμενικής» κυβέρνησης το 1989, του ΠΑΣΟΚ, το 1995 (με τον «διαβόητο» νόμο 2328/1995), και της ΝΔ το 2007, επί υπουργίας Ρουσόπουλου, για την οργάνωση της αδειοδοτικής διαδικασίας με τρόπο διαφανή και αντικειμενικό, απέτυχαν παταγωδώς, με αποτέλεσμα να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

επιβιώνει ένα άκρως προβληματικό καθεστώς, που πόρρω απέχει από τις σχετικές συνταγματικές επιταγές.

Ωστόσο, ούτε το υπό διαβούλευση νομοσχέδιο, παρότι περιέχει θετικά σημεία, φαίνεται να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στις εξαγγελθείσες προθέσεις.

Εν πρώτοις, με τις επίμαχες ρυθμίσεις δεν δίδεται επαρκής απάντηση για τα κριτήρια βάσει των οποίων θα ορισθεί ο αριθμός των αδειών που θα προκηρυχθούν. Και τούτο παρά το γεγονός ότι δεν τίθεται πλέον στην πράξη ζήτημα σπανιότητας των συχνοτήτων, λόγω της ψηφιακής τεχνολογίας, η δε σχετική αγορά είναι ήδη διαμορφωμένη, με την έκδοση των σχετικών χαρτών, εδώ και αρκετά χρόνια. Εν προκειμένω, με το σχέδιο νόμου ο αριθμός των αδειών καθορίζεται με υπουργική απόφαση, κατόπιν απλής γνώμης του ΕΣΡ, χωρίς όμως να γίνεται αναφορά ούτε στις τεχνικές αναγκαιότητες που θα επιβάλουν αντικειμενικά τον μέγιστο αριθμό των καναλιών που θα εκπέμπουν στη χώρα αλλά ούτε και στα οικονομικά δεδομένα της ελληνικής αγοράς αναφορικά με τον αριθμό αυτών που πράγματι μπορούν να επιβιώσουν. Έτσι δίδεται στην πράξη ευρύτατη διακριτική ευχέρεια στον εκάστοτε Υπουργό -με τυπική και όχι ουσιαστική εμπλοκή της κατά Σύνταγμα εποπτεύουσας ανεξάρτητης αρχής- να καθορίσει τους εν δυνάμει αδειούχους, χωρίς να δεσμεύεται από δεδομένα που θα διασφάλιζαν τη διαφάνεια και την αντικειμενικότητα κατά τη αδειοδότηση.

Αν λοιπόν η κυβέρνηση δεν θέλει να εκτεθεί ανεπανόρθωτα, εμπλεκόμενη σε ένα συνεχές "αλισβερίσι" με τους ενδιαφερομένους -όπως συνέβη στο παρελθόν με τις άδειες των ραδιοφωνικών σταθμών- πρέπει να καθορίσει, το ταχύτερο δυνατόν, τον κρίσιμο αριθμό των σταθμών που πρόκειται να αδειοδοτηθούν, βάσει των κατάλληλων τεχνικοοικονομικών μελετών, χωρίς κρυφές σκέψεις είτε για «τακτοποίηση» ημετέρων είτε για «πόλεμο» σε βάρος «μη αρεστών».

Περαιτέρω, στο μέτρο που στο σχέδιο νόμου καθορίζονται κριτήρια που αποτελούν προϋποθέσεις για την έγκυρη συμμετοχή των υποψηφίων στη διαδικασία της δημοπράτησης, θα πρέπει να εξετασθούν βαθύτερα και ουσιαστικότερα, στο πλαίσιο της διαβούλευσης, οι προδιαγραφές των υποψηφίων. Ειδικότερα:

Ως προς το πρόγραμμα των καναλιών, η επιλογή να επαναληφθούν, με μάλλον αμήχανο τρόπο, οι ασαφείς, ανελαστικές και αφόρητα λεπτομερειακές διατάξεις του νόμου Ρουσόπουλου (οι οποίες στην πράξη ουδέποτε εφαρμόστηκαν από το ΕΣΡ), είναι αναμφισβήτητα ατυχής. Εκείνο που προέχει είναι να εξειδικευθούν κατά τρόπο πρόσφορο -και δεσμευτικό ως προς το ΕΣΡ- οι συνταγματικές εγγυήσεις περί ισότητας, αντικειμενικότητας,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Τρία πεδία παρέμβασης στο πολιτικό σύστημα»
Ξενοφών Κοντιάδης
- «Ο τύπος των “διερευνητικών εντολών”»
Πέτρος Ι. Παραράς
- «Εκλογικές δημοσκοπήσεις»
Χαράλαμπος Ανθόπουλος
- «Η πρόκληση της ρύθμισης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος»
Γιώργος Σωτηρέλης / Παναγιώτης Δημητρόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis”

ποιότητας, σεβασμού της αξίας του ανθρώπου και προστασίας της παιδικής ηλικίας και της νεότητας, ώστε να είναι σαφές ότι χωρίς την τήρησή τους δεν νοείται ούτε απόκτηση αλλά ούτε και διατήρηση άδειας εκπομπής. Ως προς δε τη βιωσιμότητα των σταθμών, ουδεμία αξιολόγηση προβλέπεται, ούτε για το επιχειρησιακό σχέδιο των υποψηφίων ούτε για την αποδοτικότητα της επένδυσής τους. Αντίθετα επιβάλλεται, με τρόπο ανελαστικό, η απασχόληση αυξημένου, σε σχέση με το παρελθόν, αριθμού εργαζομένων, ως προϋπόθεση για την χορήγηση και τη διατήρηση της άδειας, χωρίς όμως τούτο να φαίνεται ότι απορρέει αντικειμενικά από τις συνθήκες στις οποίες καλούνται να εκπέμψουν και μάλιστα σε ορίζοντα δεκαετίας.

Συμπερασματικά, οι προθέσεις της κυβέρνησης για μια βαθιά τομή στο τηλεοπτικό τοπίο θα κριθούν ιδίως από τέσσερις παράγοντες: *πρώτον* από την ειλικρίνεια αυτών των προθέσεων, *δεύτερον* από την πολιτική τόλμη να προχωρήσει μέχρι τέλους το εγχείρημα, *τρίτον* από την επίγνωση των ιδιαιτεροτήτων και των ευαίσθητων ισορροπιών του χώρου και *τέταρτον* από την διάθεση συνολικής αναδιάταξης του ραδιοτηλεοπτικού καθεστώτος, όχι μόνον σε σχέση με την ΕΡΤ και τους ραδιοφωνικούς σταθμούς, όπως προαναφέρθηκε, αλλά και σε σχέση με το -πολλαπλά υπονομευμένο- ΕΣΡ, ο ρόλος του οποίου, εφ’ όσον ενισχυθεί και θωρακισθεί θεσμικά, μπορεί να αποβεί πράγματι κρίσιμος για την διασφάλιση μιας νέας ραδιοτηλεοπτικής πραγματικότητας.

πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών, 22/8/2015

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis”

Το πρόγραμμα έχει διάρκεια 2 χρόνια και αντικείμενο την εξέταση της εφαρμογής του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τη σκοπιά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- “ON-THE-MOVE - "The reality of free movement for young European citizens migrating in times of crisis”

των νέων Ευρωπαίων (ηλικίας 25-35) οι οποίοι ασκούν ή προτίθενται να ασκήσουν αυτό το δικαίωμα. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε τρεις κύριες ομάδες-στόχους: τους νέους σε όλη την Ευρώπη, τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την ελεύθερη κυκλοφορία και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σκοπός του προγράμματος είναι να εντοπίσει τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι πολίτες κατά την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας, να προσδιορίσει τις πρακτικές που προάγουν ή εμποδίζουν την άσκησή του, να ευαισθητοποιήσει αφενός τους νέους σχετικά με τα δικαιώματά τους και αφετέρου τους εθνικούς και κοινοτικούς φορείς σχετικά με τα υφιστάμενα εμπόδια και τους τρόπους αντιμετώπισής τους και να προτείνει λύσεις για την αποτελεσματική άσκηση του εν λόγω δικαιώματος.

Στο πλαίσιο αυτό θα διενεργηθούν νομικές και εμπειρικές έρευνες σε 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία κατά τα τέσσερα τελευταία έτη αντιμετώπισαν αυξημένη μετανάστευση, είτε εξερχόμενη (Ελλάδα, Κύπρος, Ισπανία, Πορτογαλία, Πολωνία, Εσθονία, Βουλγαρία, Ρουμανία) είτε εισερχόμενη (Γερμανία, Βέλγιο, Αυστρία, Ολλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Ιταλία), καθώς και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων τόσο για αξιωματούχους της ΕΕ όσο και για νέους σε όλη την Ευρώπη.

Τα αποτελέσματα του έργου περιλαμβάνουν: i) πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, ii) πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των εθνικών και κοινοτικών αρχών σχετικά με τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι νέοι κατά την άσκηση του δικαιώματος, iii) τεκμηριωμένες προτάσεις για την εξάλειψη των εμποδίων, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, iv) επεξεργασία και ευρεία διάδοση καλών πρακτικών. Μεταξύ άλλων τα παραδοτέα περιλαμβάνουν: i) 15 εθνικές εκθέσεις, ii) 4 διακρατικές εκθέσεις (cross country reports), iii) συγκριτική έκθεση, iv) τεκμηριωμένες προτάσεις, v) 15 εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης.

Μέλη της κοινοπραξίας, επικεφαλής της οποίας είναι το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, είναι ακαδημαϊκοί φορείς από Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρο, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο.

Αν ενδιαφέρεστε για συμμετοχή στο πρόγραμμα ή για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επικοινωνήσετε με την Εκτελεστική Διευθύντρια του Ιδρύματος Τσάτσου κυρία Μαρία Μουσμούτη (centre@cecl.gr)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- Βραβείο «Δημήτρης Τσάτσος», 20/10/2015 και ώρα 14:00, Hagen-Γερμανία

Εκδηλώσεις

- Βραβείο «Δημήτρης Τσάτσος», Τρίτη 20 Οκτωβρίου 2015 και ώρα 14:00 στο Πανεπιστήμιο του Hagen

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και το Dimitris-Tsatsos-Institut für Europäische Verfassungswissenschaften (Πανεπιστήμιο Hagen - Γερμανία), έχουν θεσμοθετήσει από το 2012 το **Βραβείο «Δημήτρης Τσάτσος»**, που απονέμεται σε εξέχουσες προσωπικότητες με ιδιαίτερη προσφορά στο πεδίο των Ευρωπαϊκών Συνταγματικών Επιστημών.

Το βραβείο απονεμήθηκε για πρώτη φορά στην Αθήνα, στον Καθηγητή Βασίλειο Σκουρή, Πρόεδρο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το βραβείο θα απονεμηθεί φέτος στον **Καθηγητή Íñigo Méndez de Vigo y Montojo**, Υπουργό Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού της Ισπανίας.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί την **Τρίτη 20 Οκτωβρίου 2015** και ώρα **14:00**
στο **Πανεπιστήμιο του Χάγκεν της Γερμανίας**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

- Βραβείο «Δημήτρης Τσάτσος», 20/10/2015 και ώρα 14:00, Hagen-Γερμανία
- «Είναι ορθές οι πρόσφατες αποφάσεις του ΣτΕ (2287-90/2015) που έκριναν αντισυνταγματικές τις μειώσεις των συντάξεων από το 2^ο Μνημόνιο;», 19/10/2015, ώρα 18:00, ΕΣΗΕΑ

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

Programm

14.00 Uhr Begrüßung

Prof. Dr. Helmut Hoyer, Rektor der FernUniversität in Hagen

Prof. Dr. Peter Brandt, Direktor des Dimitris-Tsatsos-Instituts für Europäische Verfassungswissenschaften

Prof. Dr. Spyridon Tsantinis, Mitglied des Vorstands des Centre for European Constitutional Law

14.30 Uhr Laudatio

Prof. Dr. Jürgen Meyer, Kirchzarten

15.00 Uhr Festvortrag des Preisträgers

Die Zukunft Europas

Prof. Dr. Iñigo Méndez de Vigo y Montojo, Spanischer Minister für Bildung, Kultur und Sport

16.00 Uhr Podiumsdiskussion

Die Bedeutung der Griechenlandkrise für die EU

Axel Schäfer, MdB

Prof. Dr. Spyridon Tsantinis, Thrakien / Athen

N.N.Moderation: *Prof. Dr. Andreas Haratsch*, Hagen

17.30 Uhr Sektempfang

- «Είναι ορθές οι πρόσφατες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (2287-90/2015) που έκριναν αντισυνταγματικές τις μειώσεις των συντάξεων από το 2ο Μνημόνιο;», Δευτέρα 19 Οκτωβρίου 2015 και ώρα 18:00, ΕΣΗΕΑ (Ακαδημίας 20)

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

διοργανώνει δημόσια αντιπαράθεση με θέμα
Είναι ορθές οι πρόσφατες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (2287-90/2015) που έκριναν αντισυνταγματικές τις μειώσεις των συντάξεων από το 2ο Μνημόνιο;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Είναι ορθές οι πρόσφατες αποφάσεις του ΣτΕ (2287-90/2015) που έκριναν αντισυνταγματικές τις μειώσεις των συντάξεων από το 2^ο Μνημόνιο;», 19/10/2015, ώρα 18:00, ΕΣΗΕΑ
- «Η κρίση, η πολιτική και το Σύνταγμα», 21/10/2015, ώρα 19:00, Free Thinking Zone

Υπέρ

Κωνσταντίνος Γιαννακόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής
Διοικητικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κατά

Νίκος Αλιβιζάτος, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τη συζήτηση θα συντονίσει ο Καθηγητής **Ξενοφών
Κοντιάδης**, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού
Συνταγματικού Δικαίου

- «Η κρίση, η πολιτική και το Σύνταγμα», **Τετάρτη 21
Οκτωβρίου 2015** και ώρα **19:00** στο **Free Thinking Zone**
(Σκουφά 64 και Γριβαίων)

Μια ελεύθερη συζήτηση για το Σύνταγμα και τη σχέση του με την πολιτική στην εποχή της κρίσης, με τον Ξενοφώντα Κοντιάδη, Καθηγητή Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και τον Γιώργο Καραβοκύρη, Ειδικό Επιστήμονα στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, με αφορμή τα πρόσφατα βιβλία τους, “Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα. Γιατί απέτυχαν οι πολιτικοί θεσμοί;” (Ξ. Κοντιάδης, εκδόσεις Παπαζήση, 2015) και “Το Σύνταγμα και η κρίση. Από το δίκαιο της ανάγκης στην αναγκαιότητα του δικαίου” (Γ. Καραβοκύρης, εκδόσεις Κριτική, 2014) που κυκλοφόρησαν από εκδοτικές σειρές του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου.

